

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg tror ikke, den højtærede justitsminister har hørt rigtig efter. Det er rigtigt, at jeg brugte udtrykket „rydde op“, men det var i forhold til et dårligt system; jeg nævnte det udtrykkelig i forbindelse med, at der også kan være andre områder, hvor kasser unddrages bevillingsmyndighedernes godkendelse og statsrevisionens kontrol. I og for sig mente jeg, at jeg glædede den højtærede justitsminister ved at sige, at den sag, der har givet anledning til denne forespørgsel, ikke længere interesserer os, men at det, der interesserer os, er at få et forbedret system. Jeg har her angivet det konservative folkepartis, mener jeg, klare opfattelse. Ikke alene her, men også på andre områder, hvor man sikkert handler administrativt rigtigt, men alligevel har et dårligt system, ønsker vi at få ryddet op. Det er en anmodning til hele regeringen, den vedrører ikke specielt politikasserne.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til handelsministeren af Aksel Larsen. („Hvorned vil ministeren begrunde den foretagne forhøjelse af sukkerprisen?“).

Forespørgeren (Aksel Larsen): Onsdag den 4. oktober meddelte den højtærede handelsminister folketingets sukkerudvalg, at sukkerprisen af fabrik med øjeblikkelig virkning ville blive forhøjet med 20 øre fra 1 kr. 10 øre til 1 kr. 30 øre pr. kg. Det var ikke en sag, udvalget skulle tage stilling til; det var ganske vist en sag, udvalget kunne sige sin mening om, men i realiteten var det en meddelelse, som udvalget skulle tage til efterretning. Alene dette forhold kan jo nok give stof til eftertanke. Folketinget har i henhold til lov om en sukkerordning højtideligt valgt et udvalg, men når det indkaldes til møde, er det, for at udvalgets medlemmer kan påhøre en kort redegørelse for de beslutninger, ministeren har taget — udvalget skal ikke øve indflydelse på beslutninger, der skal tages. Sådan var det den 4. oktober med sukkerprisens forhøjelse, sådan var det den 7. april, da

sukkerudvalget fik lov til at tage til efterretning, at handelsministeren havde afsluttet forhandlingerne med A/S De danske Sukkerfabrikker og godkendt en ny 10-årig koncession, hvis tekst udvalget endda først fik i hænde flere måneder senere.

Udvalget fik altså den 4. oktober meddelelse om, at nu var sukkerprisen sat i vejret. Udvalget fik naturligvis også en begrundelse, men det er min opfattelse, at denne, for at sige det forsigtigt, nok er juridisk holdbar, men at en så høj indenlandsk sukkerpris ikke ville være nødvendig, hvis der fra statens eller måske mere konkret sagt fra handelsministeriets side var reageret på en anden måde såvel i 1950 som i 1961.

Det bør i øvrigt erindres, at i 1951, altså for 10 år siden, var sukkerprisen 41 øre pr. kg, den er med andre ord mere end tredoblet på 10 år. Da sukkerudvalget, som det fremgår af det, jeg har sagt, ganske åbenbart ikke har anden opgave end at tage den højtærede ministers redegørelse til efterretning, såvel hvad sukkerpris som sukkerkoncession angår, og da eventuelle forhandlinger i udvalget, ja, det er for meget at kalde dem forhandlinger, lad os kalde dem drøftelser, ikke kommer ud til offentligheden, har jeg anset det for nødvendigt gennem en forespørgselsdebat at give ministeren lejlighed til her i folketinget at redegøre for de forhold, der har medført prisforhøjelsen, samt i øvrigt for forhold mellem staten, sukkerfabrikkerne og forbrugerne. Kun derved bliver der mulighed for folketinget til at diskutere og bedømme disse spørgsmål, herunder de dispositioner, der uden om folketinget er foretaget i 1960-61 bl. a. ved udstedelsen af den nye koncession.

Det er måske nødvendigt og i hvert fald ikke uberettiget at erindre om, at selv om den højtærede handelsminister ikke har samme navn og ikke er den samme person som den handelsminister, der førte forhandlinger med sukkerfabrikkerne i 1960-61, er det under alle omstændigheder handelsministeren, der må redegøre for disse forhold. Det var umuligt at stille forespørgsel om sukkerkoncessionen før handelsministerskiftet af den simple grund, at sukkerudvalgets medlemmer først fik sukkerkoncessionens ordlyd i hænde i juli 1961, og

[Aksel Larsen.]

det kan formodentlig ikke lade sig gøre at stille en forespørgsel om sukkerkoncessionen til den højtærede nuværende indenrigsminister, da det jo er et forhold, der i hvert fald henhører under handelsministeriet.

Jeg tillader mig altså at anmode den højtærede handelsminister om at redegøre for disse forhold under besvarelsen af spørgsmålet om, hvordan sukkerprisens forhøjelse begrundes.

Handelsministeren (Barnsgaard): Den forespørgsel, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen har rettet til mig, giver mig en i og for sig kærkommen lejlighed til at redegøre nærmere for årsagerne til den forhøjelse af sukkerprisen med 20 øre pr. kg, der blev gennemført den 5. oktober i år, og til at rette visse misforståelser omkring denne prisforhøjelse, som muligvis råder nogle steder.

Indledningsvis kunne der måske således være grund til at fastslå, at den omhandlede prisforhøjelse ikke har nogen forbindelse med sukkerfabrikkernes fortjeneste, og at prisforhøjelsen således hverken direkte eller indirekte vil føre til en større fortjeneste for sukkerfabrikkerne. Reglerne for beregningen af sukkerfabrikkernes fortjeneste er indeholdt i den nye koncessionsordning, der blev gennemført i dette forår, hvorigennem der altså blev tilvejebragt et fast grundlag for sukkerproduktionen i den kommende 10 års periode. Den pris for sukker, som sukkerfabrikkerne opnår, består stort set af 3 elementer, for det første den pris, som roedyrkerne skal have for deres sukkerroer, for det andet de omkostninger, der er forbundet med oparbejdningen af roerne, og endelig for det tredje det vederlag, der er tillagt fabrikkerne for at stille deres virksomhed til rådighed for denne oparbejdning. Reglerne for beregningen af dette vederlag er som allerede nævnt fastlagt i koncessionen og skal gælde uændret gennem hele den 10-årige koncessionsperiode. Det på grundlag heraf beregnede vederlag for den koncessionerede produktion udgør sammen med fabrikkernes fortjeneste for den del af deres virksomhed, der ikke er undergivet koncessionen, fabrikkernes samlede overskud, der dels henlægges som reserver, dels kommer til udbetaling som

udbytte. Prisen fastsættes i henhold til sukkerloven af handelsministeren efter indstilling fra tilsynet med sukkerordningen, og medlemmer af det høje ting vil sikkert erindre den politiske dramatik, der ofte har været forbundet med den årlige fastsættelse. Efter at denne dramatik havde nået et højdepunkt ved prisfastsættelsen i marts-april 1960, blev der lykkeligvis efter forhandling med roedyrkerne tilvejebragt et fast grundlag for den årlige beregning af roeprisen gældende indtil videre, dog mindst 3 år. Denne ordning har betydet, at roeprisen i år har kunnet fastsættes i al stilfærdighed, og det skulle kunne blive tilfældet i kommende år.

Den gældende ordning er ikke ensbetydende med, at prisen ligger fast, idet der skal finde en regulering sted fra år til år i overensstemmelse med indtrufne omkostningsstigninger ved roedyrkingen. Dette har for indeværende år betydet en forhøjelse af roeprisen med 18 øre pr. dobbeltcentner i forhold til sidste års roepris. Også de egentlige fabriksomkostninger ved oparbejdningen af roer er steget dels som følge af den almindelige stigning i arbejdslohn og andre omkostninger, dels fordi de med produktionen forbundne faste omkostninger i år må fordeles på en relativt lille produktion. Forholdet er det, at sukkerfabrikkerne gennem nogen tid har ligget med ret store lagerbeholdninger, for tiden godt 100 000 tons. Det skyldes, at fabrikkerne efterhånden har måttet indstille eksporten på grund af en meget lav verdensmarkedspris på sukker. Eksport ville i øjeblikket kun kunne gennemføres med betydeligt tab. Beholdningerne må derfor anvendes til indenlandsk forbrug, og med henblik på at muliggøre dette har der mellem alle interesserede parter været enighed om, at produktionen for indeværende år begrænses, således at der sigtes mod en produktion på ca. 200 000 t imod en produktion sidste år på 300 000 t. Da sukkerproduktionen er karakteriseret af relativt store faste omkostninger, vil en sådan produktionsbegrænsning nødvendigvis betyde en ikke ringe stigning i produktionsprisen pr. kilo for indeværende sæson, en stigning, der kan anslås til henimod 15 øre.

Om sukkerfabrikkernes vederlag i henhold til koncessionen vil jeg gerne oplyse, at

[Handelsministeren.]

det i princippet består af to dele, dels et fast årligt beløb, dels et beløb, hvis størrelse afhænger af de besparelser, sukkerfabrikkerne vil kunne opnå ved at gennemføre en stadig mere rationel produktion. Formålet med dette variable tillæg er naturligvis at stimulere fabrikernes interesse i at gennemføre produktionen billigst muligt. Ifølge den gamle koncessionsordning udgjorde det faste vederlag 5 pct. af aktiekapitalen samt forrentning af en særkonto for tidligere opsparede beløb, der er bundet i sukkerproduktionen. Fabrikernes rationaliseringsfortjeneste blev beregnet som en andel i den besparelse, der kunne indvindes i forhold til produktionen i en basisperiode, der var fastlagt til årene 1946-1949. Ved den nye koncession blev der tillagt selskabet et fast årligt vederlag på 5 mill. kr. til forrentning af den i produktionen bundne kapital, og herudover opnår selskabet andel i den rationaliseringsbesparelse, der måtte fremkomme ved, at produktionen gennemføres mere rationelt end i årene 1958-60. Selskabet er således ved den nye koncession tillagt et større fast vederlag, men størrelsen af den samlede fortjeneste, fabrikkerne kan opnå på den koncessionerede produktion, vil afhænge af den rationalisering, fabrikkerne gennemfører i de kommende år.

Under den gamle koncession opnåede selskabet meget betydelige rationaliseringsgevinster, utvivlsomt en hel del større, end man såvel fra fabrikernes som fra statens side regnede med, da ordningen blev gennemført i 1950, hvilket må ses på baggrund af, at selskabet med stor dygtighed har gennemført en betydelig rationalisering i de forløbne år, men også på baggrund af, at grundlaget for rationaliseringsgevinstens beregning gennem hele perioden uændret har været årene 1946-49.

Ved den ny koncessionsordning lagde man derfor fra myndighedernes side megen vægt på at tilvejebringe et mere tidssvarende grundlag for beregningen af rationaliserings-

fortjenesten. Dette blev gennemført på den måde, at den nye basisperiode i modsætning til, hvad der var tilfældet under den gamle ordning, successivt vil blive forskudt, således at grundlaget for opgørelsen af rationaliseringsbesparelsen stadig ajourføres. Denne ordning ventes at give selskabet en mindre rationaliseringsfortjeneste, end der har kunnet opnås under den gamle ordning, men fortjenesten vil stadig være afhængig af den dygtighed, hvormed fabrikkerne løser deres produktionsopgave, og ordningen vil således stadig være en nyttig stimulans til fortsat rationalisering til fordel ikke alene for fabrikkerne, men også — og navnlig — for forbrugerne.

Til denne fortjeneste på sukkerproduktionen kommer så fortjenesten på den del af selskabets virksomhed, der ikke er omfattet af koncessionen. Selskabet har på dette område gennem en årrække indvundet en betydelig fortjeneste. En vis del heraf er renteindtægter af tidligere opsparat kapital. Herudover har selskabet med dygtighed udbygget sin virksomhed inden for sådanne områder som frembringelse af nye og mere udbyttegivende frøsorter samt produktion og eksport af maskinel til sukkerfremstilling. Selskabet kan frit disponere over den fortjeneste, der indvindes på den frie del af virksomheden, og jeg skal blot her tilføje, at der ikke ved den nye koncessionsordning blev foretaget ændringer i opdelingen mellem den koncessionerede og den ikke-koncessionerede del af selskabets virksomhed.

Af disse bemærkninger om selskabets fortjenstmuligheder vil fremgå, at de er uden forbindelse med den konkret fastsatte sukkerpris og hermed altså også uden forbindelse med den prisforhøjelse, der blev gennemført i forrige måned. Det påhviler handelsministeren at fastsætte sukkerprisen, og ved denne prisfastsættelse må det naturligvis tilstræbes, at der opnås en samlet salgsindtægt på sukkeret, der er tilstrækkelig til at dække afregningen med koncessionshaverne, således at der hverken opstår overskud eller underskud for statskassen.

[Handelsministeren.]

Til den salgsindtægt, der opnås ved det almindelige salg på hjemmemarkedet, må imidlertid lægges den indtægt, der opnås ved eksport, der naturligvis kun kan gennemføres til verdensmarkedets pris, og den indtægt, der opnås ved salg til en række hjemlige industrier, der af hensyn til deres konkurrenceevne også må have leveret sukker til verdensmarkedets pris. Heraf følger, at prisen på sukkeret til almindeligt hjemmemarkedssalg kommer i et afhængighedsforhold til den pris, der opnås ved det særlige salg til verdensmarkedets pris, der i de senere år har været stærkt faldende. Den balance, der må sikres mellem de samlede salgsindtægter og afregningen til koncessionshaverne, således som denne er fastlagt i koncessionen, kan naturligvis ikke opnås inden for en kortere periode, og de differencer, der periodevis opstår, bliver derfor debiteret, respektive krediteret en prisreguleringsfond. På denne fond er der i øjeblikket et underskud for staten på 10 mill. kr., og da leverancerne til verdensmarkedets pris må antages fremdeles at ville belaste fonden, vil der altså være udsigt til et stadig voksende underskud, medmindre der ved ajourføring af prisen på det almindelige hjemmemarkedssalg tages hensyn hertil. Prisforhøjelsen har altså tjent til dækning dels af stigningen i produktionsprisen for 1961, dels af underskuddet i prisreguleringsfonden. Ingen handelsminister har eller vil nogen sinde være i stand til at afgive garanti for, hvor længe sukkerprisen kan ligge fast. Det afhænger af udviklingen i produktionsomkostninger og verdensmarkedets pris på sukker. Heller ikke jeg ser mig derfor i stand til at afgive garanti for, hvor længe prisen nu kan forblive uændret, men jeg mener, at der med den nu gennemførte forhøjelse er skabt rimelig sikkerhed for, at sukkerprisen, hvis intet uforudset indtræffer, skulle kunne holde i hvert fald 1962 ud.

Så vil jeg i øvrigt gerne benytte lejligheden til at gøre nogle bemærkninger om selskabets kapitalforhold, idet A/S De danske Sukkerfabrikker har truffet beslutning om at udvide selskabets aktiekapital, hvorom der nu vil blive givet offentligheden underretning.

Selskabets aktiekapital blev i 1950 ud-

videt fra 22,5 mill. kr. til 45 mill. kr., og halvdelen af udvidelsen skete i form af friaktier, der blev dækket af tidligere opsparede reserver. Den udvidelse, der nu gennemføres, beløber sig også til 22,5 mill. kr., der imidlertid vil blive fuldt indbetalt af aktionærerne. Udvidelsen skyldes, at selskabets kapitalbehov gennem en årrække som følge af den almindelige prisstigning har været i stærk vækst. Selskabet har derfor i de senere år arbejdet med en betydelig fremmedkapital i form af banklån. Da det er uhenigtsmæssigt for selskabet og i perioder stærkt belastende for banksystemets almindelige likviditet at arbejde med en så stor kortfristet fremmedkapital, har selskabet fundet det rigtigt at foretage en sådan udvidelse af aktiekapitalen.

Ifølge sukkerloven kræver en ændring af selskabets kapitalforhold handelsministerens godkendelse. Da også jeg må anse kapitaludvidelsen for en fornuftig foranstaltning, har jeg tiltrådt denne. For også på dette punkt at undgå misforståelser vil jeg gerne pointere, at kapitaludvidelsen hverken direkte eller indirekte vil få nogen som helst betydning for prisen på sukker. Det turde være helt klart for så vidt angår den del af den nye kapital, selskabet måtte anvende i sin virksomhed uden for sukkerproduktionen; men heller ikke hvis kapitalen helt eller delvis kommer til at finansiere sukkerproduktionen, får den nogen indflydelse på sukkerprisen, fordi den nye aktiekapital jo i så fald blot vil træde i stedet for ellers nødvendige banklån og i henhold til koncessionens bestemmelser blive forrentet med samme rentesats.

I øvrigt vil jeg gerne afslutningsvis understrege, at det naturligvis er uden glæde, jeg har truffet beslutning om den her diskuterede prisforhøjelse, der falder på et tidspunkt, hvor mange andre priser er i opadgående bevægelse. Imidlertid kan det måske være nogen trøst, at den danske sukkerpris også efter forhøjelsen er lav i forhold til den pris, forbrugerne i de fleste andre europæiske lande må betale. I Vesttyskland er forbrugerprisen således i dag 2 kr. 6 øre pr. kg og i Sverige 1 kr. 90 øre pr. kg, og det kan således fortsat betale sig for turister fra vore nabolande at tage dansk sukker med hjem. Næppe mange i det høje ting er uenige i, at det danske sukkerforbrug skal dækkes af

[Handelsministeren.]

indenlandsk produktion, og ud fra denne forudsætning står den danske sukkerpris smukt ved sammenligning med andre lande.

Forespørgeren (Aksel Larsen): Det glæder mig, at jeg har givet den højtærede minister en anledning til at redegøre for årsagerne til sukkerprisens forhøjelse. Den højtærede minister og jeg er altså enige på dette punkt om, at det var i hvert fald noget, som burde meddeles offentligheden og ikke holdes inden for et udvalgs 4 vægge.

Jeg kan derimod ikke være enig med den højtærede minister i, at prisforhøjelsen ikke har noget som helst at gøre med sukkerfabrikkernes fortjeneste. Jeg ved meget vel, hvilke elementer der indgår i sukkerfabrikkernes økonomiske virksomhed og på sin vis øver indflydelse på fortjenesten, men jeg ved også, at det i høj grad afhænger af, hvorledes koncessionen er udformet, hvad sukkerfabrikkerne er i stand til at udbetale i udbytte til deres aktionærer, og hvor meget forbrugerne kommer til at betale.

Det ligger sådan, at såvel i henhold til koncessionen af 1950 som i henhold til koncessionen af 1961 har selskabet ret til at dele sin produktion i en A-virksomhed og en B-virksomhed, og for A-virksomheden er der fastsat visse tilsyneladende ret stramme regler for, hvor meget der må udbetales i udbytte, og hvorledes midlerne hertil skal fremskaffes. Men dér må jeg minde om, at koncessionen af 1950, som efter min opfattelse var yderst gunstig for sukkerfabrikkerne, fastsatte, at sukkerfabrikkerne skulle have en slags vederlag for at oparbejde roerne og gøre dem til forbrugssukker på — hvis jeg ikke tager meget fejl — 5 pct. af den indbetalte aktiekapital.

Da denne koncession blev udfærdiget den 1. maj 1950, var sukkerfabrikkernes aktiekapital 22½ mill. kr., og 5 pct. af 22½ mill. kr. bliver som bekendt 1⅛ mill. kr. Det var, hvad sukkerfabrikkerne fik, som de kunne benytte til at udbetale i udbytte til aktionærene af den såkaldte A-produktion. I 1950 fik sukkerfabrikkerne imidlertid også tilladelse til at foretage en udvidelse af aktiekapitalen til det dobbelte, fra 22½ million til 45 mill. kr., og de fik tilladelse til at gøre det på den måde, at tegningen skulle ske til parikurs, til trods for at kur-

sen på det tidspunkt var 187. Endvidere fik de tilladelse til at gøre det på den måde, at de gamle aktionærer, der tegnede de nye aktier, ikke behøvede at betale mere end 50 pct. af de nye aktiers pålydende, og så ville sukkerfabrikkerne i løbet af 10 år betale resten. Det var en metode at gøre det på, som sikrede, at man ikke kunne komme og beskatte aktionærene af den kapitalgevinst, de derved fik, men det var efter min opfattelse aldeles ikke sådan, at disse 50 pct. af de nye aktiers pålydende værdi blev betalt af sukkerfabrikkerne af tidligere opsparede reserver. Det var derimod sådan, at igennem 10 år ville sukkerfabrikkerne hvert år betale en tiendedel af det, det her drejede sig om, og det er vanskeligt, eller rettere det er umuligt for mig, selv om jeg har sukkerfabrikkernes regnskab, at se, hvorfra de har taget pengene. Men hovedsagen er i og for sig her, at de gamle aktionærer fik lov til at købe aktier, der dengang stod i en kurs af 187, for 50 pct. af den pålydende værdi; og inden de 10 år var gået til ende, var kursen nået op i nærheden af 400. Da de 10 år var forløbet og aktiekapitalen på den måde var bragt op på 45 mill. kr., efter at aktionærer havde indbetalt 11¼ mill. kr. som betaling for aktier, der havde en nominel værdi af 22½ mill. kr., skulle staten stadig væk sikre selskabet 5 pct. af den i hvert fald på papiret indbetalte aktiekapital, og det var akkurat det dobbelte af, hvad man skulle yde til selskabet i 1950. Det var ikke mere 1⅛ mill. kr., men 2¼ mill. kr. Det er da givet, at når man på den måde skal give selskabet til udbytteudbetaling 2¼ mill. kr. mod tidligere 1⅛ mill. kr., så kommer det til at belaste sukkerprisen.

Nu har vi imidlertid fået en ny koncession, som er afsluttet, uden at den har været forhandlet i folketetinget, og uden at folketingets sukkerudvalg har haft nogen mulighed for at øve indflydelse på den, og i denne koncession, der løber fra 1. maj 1961 til 30. april 1971, siges der ikke noget om, at man giver sukkerfabrikkerne ret til at bruge 5 pct. af den indbetalte aktiekapital eller et beløb svarende hertil; dér siger man noget andet, nemlig det, der står her i § 4. Derudover tillægges der selskabet et fast årligt nettovederlag på

[Aksel Larsen.]

5 mill. kr. Altså indtil denne nye koncession blev udfærdiget, havde selskabet ret til at bruge til udbytteudbetaling af den såkaldte A-produktion eller — for at udtrykke det populært, men ikke helt korrekt — den rene sukkerproduktion, 2¼ mill. kr., men efter den nye koncession fik de lov til at bruge 5 mill. kr., og jeg vil da formode, at 2¾ mill. kr. yderligere til udbytte til sukkerfabrikkernes aktionærer må komme til på en eller anden måde at belaste sukkerprisen.

Dertil kommer noget andet, som ganske vist ikke er så særdeles nyt, for det er en halv snes år gammelt, nemlig spørgsmålet om B-virksomheden. Herom står der i den nye koncession, der er udfærdiget, og som gælder fra den 1. maj 1961 — jeg beder om tilladelse til et citat nu og senere —:

„A-virksomheden omfatter produktion og salg af sukker og melasse samt driften af de selskabet tilhørende skibe og funktionærboliger og selskabets hovedkontor. B-virksomheden omfatter selskabets øvrige virksomhed.“

Man er pludselig blevet så uhyre beskeden og fortæller ikke, hvad B-virksomheden egentlig består af; den omfatter bare den øvrige virksomhed.

Når man bliver stillet over for det, er det heldigt, at man har ordlyden af den løbende koncession fra 1. maj 1950. Dér står det nemlig særdeles tydeligt, at B-produktionen, af hvilken selskabet har lov til at udbetale så meget udbytte, som det behøver selskabet, omfatter alle selskabets øvrige produktioner, herunder tørringsanlæg af enhver art, fremstilling af kulsur kalk i pulverform, pektin, kogemikroskoper, kalksaccharat og foderstoffer, driften af selskabets landejendomme og byejeendomme, bortset fra de ovennævnte, roefrøavl og roefrøforædling, udbytte af selskabets beholdning af værdipapirer samt sådanne nye produktioner, som måtte blive optaget og henført til B-produktionerne.

Denne B-produktion er en opfindelse af A/S De danske Sukkerfabrikker. I sin tid, omkring ved krigens slutning, var der ikke tale om, at sukkerfabrikkerne udbetalte mere i dividende, end de havde ret til i medfør af sukkerloven, nemlig 6 pct., men så fandt man på at udbetale først 7, derpå

8 og derpå 9 pct., idet man hævdede, at disse ekstra procenter havde man fra produktion, der ikke vedrørte sukkerproduktionen, og de vekslende handelsministre godkendte denne snilde måde at forøge dividendeudbetalingen på. Man nåede ikke længere, men så fik man koncessionen af 1. maj 1950 med denne skarpe sondring mellem A- og B-produktionen, en sondring, som jeg anser for aldeles urimelig. Jeg er af den opfattelse, at A/S De danske Sukkerfabrikker er ude af stand til at fremstille sukker af sukkerroer, hvis disse sukkerroer ikke bliver sået ved hjælp af roefrø. Jeg kan virkelig ikke indse, hvorfor avlen af roefrø, der er en betingelse for, at man overhovedet kan få sukkerroer, eller roefrøforædling skal høre til B-produktionen. Man er vel interesseret i at få de bedst mulige sukkerroer. De danske Sukkerfabrikker har landejendomme naturligvis, gårde, hvor man avler sukkerroer, også til forsøgsbrug og for at kontrollere, hvordan det i øvrigt går med sukkerroevlen. Men de undtages også fra A-produktionen, og udbyttet heraf kan man føre over til B-produktionen, og så kan man udbetale det i dividende. Det er efter min mening blevet til ret betydelige beløb. Man holder sig stadig væk til — man har i hvert fald hidtil gjort det — at man kun har lov til at give 5 pct. i udbytte af A-produktionen og 1 pct. af rationaliseringsgevinsten, i alt 6 pct. af den nominelt indbetalte aktiekapital. Men derudover er man efterhånden nået op på at tillægge 9 pct. fra B-produktionen, så at man er kommet op på 15 pct. i dividende. Det turde vist være evident for enhver, at den såkaldte A-produktion, altså forvandlingen af sukkerroer til sukker, må være hovedsagen i sukkerfabrikkernes virksomhed, men alligevel kan den kun give 5 eller 6 pct., medens B-produktionen kan give 9 pct. — til sammen 15 pct.

Vi har hørt noget om rationaliseringsgevinsten. Den deles mellem fabrikkerne og staten således, at en hel del går over til prisreguleringsfonden, medens en del bliver stående i sukkerfabrikkerne, i deres rationaliseringsfond; det må ikke udbetales i dividende, og derfor bliver det stående. Dette bevirker naturligvis, at sukkerfabrikkerne bliver mere værd, at aktierne bliver mere værd, hvis man tænker sig, at

[Aksel Larsen.]

foretagendet engang skulle opløses, og det er vel en af forklaringerne på, at sukkeraktierne står så fantastisk højt i kurs, at de 15 pct. i dividende i forhold til aktiernes kursværdi ikke engang udgør 5 pct. af kursværdien.

Når jeg nu ser på sukkerfabrikkernes driftsregnskab, som naturligvis er stillet op på en sådan måde, at det er meget svært at trænge ind i det, er der noget, der slår mig, og det er, at man har stillet det smukt op i følgende 3 afsnit: sukkerproduktion — det er altså A-produktionen — derpå rationaliseringsbesparelse og endelig „anden virksomhed“, altså den såkaldte B-produktion.

Under sukkerproduktionen, A-produktionen, har man ordinære afskrivninger og ekstraordinære afskrivninger på tilsammen 9 mill. kr. — dette gælder for regnskabsåret fra 1. maj 1959 til 30. april 1960 — man har handels- og administrationsomkostninger, man har renter, 12 millioner, skatter, forsøgsvirksomhed og udgifter ved sociale foranstaltninger.

Under „anden virksomhed“, som må antages at være uhyre omfattende, når den kan give så mange penge, at man deraf kan udbetale 9 pct. i dividende af 45 mill. kr., har man renteindtægter på 3 mill. kr.; man har derimod ingen renteindtægter under sukkerproduktionen. Alle renteindtægter, som selskabet har, hører under „anden virksomhed“, men renteudgifter er ikke anført. Alle selskabets renteudgifter hører under A-produktionen, og de belaster A-produktionen med 12 mill. kr., men den omfattende B-produktion, som kan give så meget som 9 pct. i dividende — og så bliver der endda noget at hensætte til reservefonden — har overhovedet ingen renteudgifter. Man har ingen afskrivninger under B-produktionen; til trods for at man har forsøgsgårde, roefrøforædling, maskinproduktion, og jeg ved ikke hvad, er der overhovedet ingen afskrivninger dér. Alle afskrivninger ligger under A-produktionen.

Det er mig fuldkommen uforståeligt, at en handelsminister kan godkende, at regnskabet stilles op på den måde, at man belaster A-produktionen med de størst mulige og de flest mulige udgifter og belaster B-produktionen med de mindst mulige

udgifter — bortset fra at jeg altså mener, at man ikke burde tillade denne sondring mellem A- og B-produktion. Jeg kan kun opfatte dette sådan, at man på den måde sikrer sig, at væsentlige dele af udgifterne går over på A-produktionen.

Jeg har draget dette frem for at gøre den højtærede handelsminister opmærksom på, at jeg ikke kan godkende det synspunkt, at sukkerfabrikkernes udbyttepolitik ikke har haft noget som helst med sukkerprisen at gøre. Jeg ville tro, at hvis dette regnskab blev stillet ordentligt op, ville der blive betydelige beløb tilovers, hvormed man kunne holde sukkerprisen nede på et lavere stade end det nuværende.

Jeg er fuldkommen klar over, at hvis man skulle sælge den store sukkerbeholdning, der findes, ved eksport, måtte man sælge til verdensmarkedspris, og den er ikke så høj — hvis jeg er rigtigt underrettet, er den 60 øre pr. kg, og det er altså ikke engang halvdelen af, hvad sukkeret koster herhjemme.

Nu ved jeg godt, at der findes et — om jeg så må sige — internationalt sukkermonopol eller aftaler mellem de store sukkermonopoler i de forskellige lande, som tilsigter at forhindre dem i at konkurrere på ubehagelig måde med hinanden. Jeg er også klar over, at der findes en koncession om sukkerproduktion, som det danske folketing har godkendt; men på den anden side, når man hører, at sukkeret er så uendelig billigt i Danmark, kan man ikke lade være med at gøre sig sine tanker om, hvad der ville ske, hvis vi købte sukker på verdensmarkedet til 60 øre pr. kg i stedet for at købe det hos De danske Sukkerfabrikker til 1 kr. 30 øre pr. kg. Jeg ved meget vel, at denne verdensmarkedspris er en art fiktiv pris, fordi de sukkerproducerende lande ikke har en så lav pris i selve landet, men holder en så lav pris for eksportsukkeret. Dog må jeg bekende, at jeg tror ikke, sukkerprisen er så høj i de lande, hvor man producerer rørsukker, som i de lande, hvor man producerer roesukker. Men under alle omstændigheder: uanset om sukkerprisen er højere i Sverige og Tyskland end i Danmark, synes jeg sukkerprisen er for høj i dette land, og jeg tror, at hvis man ikke havde givet sukkerfabrikkerne så favorable koncessioner, og hvis man i højere grad

[Aksel Larsen.]

kontrollerede, at B-produktionen blev belastet med de udgifter, den faktisk har haft, samtidig med at A-produktionen ikke blev belastet med for store udgifter, så ville det være muligt at holde sukkerprisen længere nede, end tilfældet er i øjeblikket.

Endelig: vi har liggende en meget stor beholdning af sukker, fordi det har knebet med at eksportere i forhold til, hvad man har kunnet tidligere, og derfor har man måttet nedskære roearealerne, så at sukkerproduktionen i indeværende kampagne ikke bliver så stor. Det forstår jeg så aldeles udmærket; men jeg kan ikke lade være med at tænke på, hvor meget sukkerfabrikkernes aktionærer i virkeligheden har hentet hjem i dividende i den tid, sukkerfabrikkerne har eksisteret. Jeg erkender, at jeg har ikke foretaget nogen udregning op til dags dato, men i 1950 fremdrog jeg i tinget en udregning, som ingen har bestridt — og ingen kunne bestride — der viste, at indtil 1950 havde A/S De danske Sukkerfabrikker til sine aktionærer udbetalt i alt 11 gange så meget, som disse aktionærer nogen sinde har indbetalt i aktiekapital. Sådan var det i 1950, og siden da er der år for år udbetalt 15 pct. i dividende — det bliver jo også til en slag penge. Og her må man igen tage i betragtning, at den forhøjelse af aktiekapitalen på 22½ mill. kr., som har fundet sted, er foretaget på den måde, at aktionærerne kun skulle betale 11¼ mill. kr., resten ordnede sukkerfabrikkerne. Men aktionærerne får udbytte af de fulde 45 mill. kr. Jeg synes ærlig talt ikke, at sukkerfabrikkernes aktionærer har det så forfærdelig dårligt, og jeg ville — det har jeg i hvert fald sagt til den højtærede handelsministers forgænger — finde det rimeligt, eller skal vi sige det forsigtigt: ikke urimeligt, om man havde sagt til sukkerfabrikkerne: så kan vi tage og sælge de overskydende lagre på verdensmarkedet til verdensmarkedets pris. Det ville give sukkerfabrikkerne en hel del kontante penge, det ville også frigøre os for den bekostning, som det er at have disse lagre liggende; så behøver vi ikke at nedskære sukkerroearealerne. Ja, den idé har naturligvis ikke vundet sådan synderlig gehør, det kan vi måske alle sammen forstå, og det er muligt, at ideen ikke er juridisk holdbar efter den

koncession, som selskabet har. Men jeg synes, at den i hvert fald ud fra et almindelig menneskeligt synspunkt, er rimelig.

Nu hører jeg, at De danske Sukkerfabrikker på ny vil udvide aktiekapitalen med 22,5 mill. kr., og at dette er tiltrådt af den højtærede handelsminister. Dog skal det denne gang ikke ske på samme måde som sidst. Derfor vil jeg sige til den højtærede minister, at jeg anerkender, at han ikke som en af sine forgængere, den nuværende højtærede udenrigsminister, tillader, at man laver det, som jeg med et frimodigt udtryk ikke kan kalde andet end et nummer: at man lader aktionærerne købe aktierne til pari på den måde, at de kun skal betale det halve. Nu forlanges det dog formentlig, at de gamle aktionærer skal betale det hele. Det betyder dog ikke, at man derved behandler dem synderlig slet. Hvis de tegner de nye aktier, vil de fortsat kunne regne med 15 pct. i dividende af de aktier, de kun har betalt med pari. Det er en meget høj forrentning; den er næsten lige så høj som forrentningen af den kapital, man anbringer i boligejendomme her i København. Hvis det skulle knibe for disse aktionærer at skaffe pengene, kan de gå den vej at sælge aktierne; kursen vil sikkert ligge på omkring 300, måske 350, så det bliver i alle tilfælde ikke nogen dårlig forretning at tegne disse nye aktier. Hvis man endelig ikke vil tegne dem — jeg skal overveje det for mit vedkommende — får man et brev fra Privatbanken om, at hvis man ikke selv vil udnytte sin tegningsret, vil Privatbanken gerne give et par hundrede kroner for tegningsretten til 100 kr. nye aktier. Der bliver altså noget at tjene for de gamle aktionærer, også selv om de skal betale de nye aktier til parikurs.

Den højtærede minister siger, at han har givet tilladelse til udvidelse af aktiekapitalen, for ellers måtte sukkerfabrikkerne låne, og det er dyrt, og det belaster lånemarkedet. Jeg synes, man burde tænke på noget andet, nemlig dette, at når man lader sukkerfabrikkerne udvide aktiekapitalen og aktionærerne køber de nye aktier til pari, skal sukkerfabrikkerne forrente denne kapital med formentlig 15 pct. Jeg tror nok, sukkerfabrikkerne kan låne billigere end til 15 pct., og jeg kan ikke se andet, end at det kommer også til at indvirke på sukker-

[Aksel Larsen.]

prisen. Hvis man vil tillade sukkerfabrikerne at udvide aktiekapitalen, må man efterhånden gøre det til en betingelse, at de nye aktier sælges til børsens dagskurs, så vil man få adskilligt mere end de 22,5 mill. kr. ind, eller også kan man nøjes med at forøge aktiekapitalen med 10 mill. kr., så får sukkerfabrikerne alligevel mere end 22,5 mill. kr. til rådighed. Det er en metode, som vil være yderst anvendelig i praksis. Nu må jeg vel tilføje, at jeg gør ikke krav på ophavsretten til denne aldeles strålende finansielle idé. Jeg har den fra afdøde Hartvig Frisch, som i 1947 i sukkerudvalget blev stillet over for et forslag om, at sukkerfabrikerne skulle have lov til at udvide deres aktiekapital. Da jeg over for dette forslag sagde: det vil jeg ikke være med til, medmindre de nye aktier bliver solgt til børskurs, så tilføjede Hartvig Frisch, at det på et tidspunkt, hvor man kunne låne i bankerne til 5 pct. — det kunne man dengang — var fuldkommen tåbeligt at ville tegne nye aktier, når man i det forløbne år havde givet 7 pct. i dividende til aktionærerne; det var langt billigere at låne.

Nu er forholdet imidlertid langt grovere, nu er forholdet det, at sukkerfabrikerne muligvis skal give 7 pct. for at låne penge, måske 6 eller 6,5 pct., for det er jo et solidt foretagende; men hvis de vil skaffe penge ved at tegne nye aktier til parikurs, skal sukkerfabrikerne svare antagelig 15 pct., for det er jo det, man i en årrække har udbetalt i udbytte til aktionærerne. Det er altså noget, der kommer til at koste sukkerfabrikerne dyrt og i sidste instans forbrugerne dyrt. Derfor synes jeg, at den højtærede minister skulle have betænkt sig meget, før han gav tilladelse til denne for aktionærerne meget gunstige transaktion. Derfor skulle han have sagt nej.

Så må jeg i øvrigt tillade mig at erindre om, at vi har en lov om en sukkerordning, vedtaget af folketinget og landstinget i 1950. Ifølge denne lov skal der — det står i lovens § 10 — af rigsdagen nedsættes et udvalg på 15 medlemmer, som vælges efter reglerne i grundlovens § 45. Der står videre i § 10:

„Det påhviler ministeren for handel, industri og søfart at holde udvalget underrettet om alle mere betydende forhold

vedrørende sukkerordningen, ligesom udvalget gennem ministeren kan indhente oplysninger om lovens administration.“

Sukkerudvalget har mig bekendt ikke været indkaldt. Det har ikke modtaget underretning af ministeren om, at han har i sinde at tillade en udvidelse af aktiekapitalen. Selv om sukkerudvalgets beføjelser er mikroskopiske, fremgår det efter min mening af denne paragraf, at den højtærede minister ikke har ret til at give tilladelse til udvidelse af sukkerfabrikkernes aktiekapital, uden at han i det mindste har holdt udvalget underrettet. Det er ikke sket, og dermed har den højtærede minister overtrådt sin kompetence.

Hvad i øvrigt angår forholdet mellem udvalget og ministeren, er det således med hensyn til koncessionerne, at de udfærdiges af ministeren efter forhandling med sukkerfabrikerne, og så vidt jeg kan se, pålægger loven ikke pligt til at gå til sukkerudvalget og snakke med sukkerudvalget om koncessionerne, selv om man ganske vist skal underrette det „om alle mere betydende forhold“. Men det kan muligvis være dækket af, at ministeren efter at have underskrevet koncessionerne kommer og fortæller udvalget: nu har jeg underskrevet den koncession.

Det fremgår af lovens § 4, at roeprisen fastsættes af ministeren for handel, industri og søfart efter forhandling med sukkerudvalget, og det fremgår af § 5, at sukkerprisen fastsættes af handelsministeren efter forhandling med sukkerudvalget. Jeg har måttet søge megen sagkyndig juridisk og statsvidenskabelig bistand for at skaffe mig klarhed over, hvad der skal forstås ved disse kryptiske ord „efter forhandling“, men de sagkyndige, jeg har spurgt, og som jeg har den største respekt for, erklærer, at det betyder, at ministeren kan disponere, men han skal ganske vist indkalde sukkerudvalget og fortælle det, hvorledes han vil disponere; han behøver derimod ikke at tage noget som helst hensyn til, hvad sukkerudvalget mener om hans påtænkte standpunkt så lidt som om de dispositioner, han har foretaget.

Ja, hvis denne fortolkning af loven er rigtig, så vil jeg tillade mig at spørge ministeren, om han ikke kan være enig med mig om, at man burde gøre et af to: enten at

[Aksel Larsen.]

ændre loven således, at sukkerudvalget får tillagt en vis kompetence, får lov til at øve nogen indflydelse på ministerens dispositioner, eller at ændre loven således, at sukkerudvalget forsvinder ud af den. For et sukkerudvalg, der bliver indkaldt 2-3 gange om året for at forhøre ministerens forklaring om, at nu har han gjort det og det, eller at han nu agter at gøre det og det, og derpå får at vide, at hvis de har en anden mening, må de gerne have det, det vil ministeren ikke blande sig i, men han agter ikke at tage hensyn til det — et sådant udvalg synes jeg ikke man skal opretholde blot for at bilde befolkningen og eventuelt folketinget ind, at folketinget dermed har et vist indseende med, hvorledes den højtærede minister administrerer loven om sukkerordning.

Handelsministeren (Barnsgaard): Jeg vil gerne først sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at vi vel er enige om, at dette i første række drejer sig om, hvilken indflydelse de fremdragne forhold vil få på sukkerprisen. Der vil jeg gerne understrege, som jeg sagde det før, at så lidt som den tidligere foretagne udvidelse af aktiekapitalen og den nuværende påtænkte har indflydelse på sukkerprisen, så lidt har andre af de forhold, det ærede medlem omtalte, indflydelse på selve sukkerprisen. Det er vel rigtigt, at man kan have den opfattelse, som det ærede medlem har, at hvis vi havde en helt anden ordning for sukkerfabrikkerne, ville også de omtalte forhold kunne få indflydelse, men de har det ikke nu.

Det ærede medlem fremdrog det forhold, at man ved den forrige udvidelse af aktiekapitalen udstedte en del af den nye aktiekapital som friaktier, og det er rigtigt, men jeg vil dog gerne gøre opmærksom på, at det gik ud over det beløb, der henstod til forrentning, dette beløb gik tilsvarende ned, og ordningen fik ingen indflydelse på fastsættelsen af sukkerprisen.

Det ærede medlem siger, at den aktieudvidelse, som jeg nu har givet tilladelse til, formentlig skal forrentes med 15 pct. Ja, jeg kan ikke i dag dekretere sukkerfabrikernes udbytte, det ville det ærede medlem som aktionær næppe heller være tilfreds med, men jeg må da i al fald sige, at hvis det

ærede medlem tænker derpå i relation til sukkerprisen, så er det stadig ikke rigtigt, at ordningen får indflydelse på sukkerprisen. Forholdet er dette, at de 5 mill. kr., der er tilladt sukkerfabrikkerne som fortjeneste, bliver stående fast gennem hele koncessionsperioden uden hensyn til aktiekapitalens størrelse, og det er i øvrigt sådan, at disse beløb i henhold til koncessionen skal forrentes med samme rentesats.

Så vil jeg gerne sige om sukkerfabrikernes fortjeneste i øvrigt, at det er rigtigt, at man kan sige, at det faste tillæg i dag på 5 mill. kr. er større end det faste tillæg, der var tillagt sukkerfabrikkerne, dengang det androg 5 pct. af aktiekapitalen. Det er rigtigt, men det siger intet om selskabets samlede fortjeneste, for det var jo sådan, at den var ikke alene det faste vederlag, men hidrørte også fra de indtægter, der kom til ved rationaliseringsfortjenesterne, som sukkerfabrikkerne fik i det samlede udbytte. Det var det, jeg forsøgte at redegøre for; sukkerfabrikkerne har ved den gennemførte rationalisering haft en betydelig fortjeneste.

Man må altså holde fast ved, at selv om der ved den nye koncession er tillagt sukkerfabrikkerne større vederlag, vil størrelsen af den samlede fortjeneste, sukkerfabrikkerne kan opnå på den koncessionerede produktion, afhænge af den rationalisering, fabrikkerne gennemfører i det kommende år, og det kan vel tænkes, at den samlede fortjeneste ikke bliver tilsvarende større, når man sammenligner med den rationaliseringsfortjeneste, der tidligere var.

Det ærede medlem sagde, at han gik ud fra, at man for at kunne fabrikere roesukker skulle så roefrø. Det ærede medlem vil være enig med mig i, at nogen egentlig videnskabelig bemærkning var det ikke! I modsætning til andre roesukkerproducerende lande er De danske Sukkerfabrikker og dermed Danmark imidlertid i betydelig grad eksportør af sukkerroefrø, og prisen ved salg til de danske sukkerroedyrkere fastsættes som eksportprisen med et fradrag af 5 pct. Der er talrige sukkerfabrikker, f. eks. samtlige fabrikker i England, i Frankrig, Holland, Schweiz og Østrig, som køber deres frø udefra, og De danske Sukkerfabrikkers frøavl og -eksport sker i konkurrence med en række frøvirksomheder, der ikke beskæf-

[Handelsministeren.]

tiger sig med sukkerproduktion. Derfor mener jeg, man skal være noget forsigtig med at drage den konklusion, at det nuværende omfang af frøforædling m. v. er af afgørende betydning for selve sukkerproduktionen. Det er en dygtig indsats, der her er gjort, en indsats, der som nævnt er sket i stærk konkurrence med andre landes frøfirmaer, men i modsætning til andre lande er det her sukkerfabrikkerne, der har taget denne forskning op.

Det ærede medlem var stærkt inde på spørgsmålet om adskillelsen af den koncessionerede og den ikke-koncessionerede produktion i sukkerfabrikkerne, og man kan jo have den opfattelse, som det ærede medlem har, at der skulle være lagt mere produktion ind under den koncessionerede del, hvis man i det hele taget vil have en koncession. Jeg må imidlertid vilge understrege, at der er ingen ændring sket i denne opdeling i forhold til tidligere. Det er vel rigtigt, som det ærede medlem har antydnet, at sukkerfabrikkerne på produktionen uden for koncessionsområdet har en relativt stor fortjeneste, men jeg er ikke sikker på, at man får det helt rigtige billede ved blot at fremstille det på den måde, som det ærede medlem gjorde med opdelingen i A- og B-produktion, forrentning o. s. v. Så vidt jeg er orienteret, har selskabets nettofortjeneste ved virksomhed uden for koncessionen i 1960-61 andraget godt 6 mill. kr., heraf ca. halvdelen renteindtægter, medens resten i det væsentligste hidrører fra landbrug og frøavl samt licensindtægter af eksport af apparatur til sukkerfremstilling; og som jeg nævnte før, har sukkerfabrikkerne en stor eksport af sukkerroerfrø.

Det ærede medlem var også inde på spørgsmålet om, hvor meget aktionæerne egentlig havde fået ud af at besidde sukkerfabrikaktier. Ja, det er klart, og jeg vil da ikke forsøge på nogen måde at lægge skjul på det — det vil i øvrigt også være forgåves over for det ærede medlem — at når man investerer penge i en virksomhed gen-

nem aktier, det system, vi nu engang har herhjemme, indebærer det, at man selvfølgelig skal have en rente, så at man får en rimelig fortjeneste af den kapital, man har investeret.

Jeg kan oplyse, at selskabets samlede nettofortjeneste ved rationalisering i de 11 år fra 1950 til 1961 har andraget 45½ mill. kr., hvoraf 3¼ mill. kr. er anvendt til udbytte og resten er henlagt til reservefond. Det må vist ud fra enhver betragtning siges at være en tiltalende forretningsform, at man nu af 45½ mill. kr. indtjent ved rationalisering kun giver de 3¼ mill. kr. i udbytte.

Jeg håber, jeg med disse oplysninger har bidraget til at skabe større klarhed over forholdet mellem sukkerfabrikernes koncessionerede og ikke-koncessionerede virksomhed, og jeg vil så igen understrege, at den aktieudvidelse, jeg har givet tilladelse til, sker derved, at der fuldt ud skal indbetales det udvidede beløb.

Forespørgeren (Aksel Larsen): Jeg er ikke enig med den højtærede minister i, at uanset alle mulige bevægelser på sukkerfabrikernes regnskaber og uanset forholdet mellem den såkaldte A-produktion og den såkaldte B-produktion har alt dette ikke nogen indflydelse på sukkerprisen. Hvis man ser på den nye koncessions § 4, står der i den — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til at citere —:

„Selskabet skal have refunderet den til roedyrkerne betalte afregningspris inklusive diverse tillæg, eventuelle fragtudgifter m. v. og have dækning for samtlige til fremstilling, distribution og salg medgåede driftsudgifter inklusive renter, afskrivninger og skatter af enhver art, jfr. §§ 5-7, det i § 8 fastsatte bidrag til forskningsarbejde samt det i § 12, stk. 2, omhandlede A-virksomheden påhvillende bidrag til sociale foranstaltninger“.

Selskabet skal altså — hvilket indgår i sukkerprisen — have dækning for renteudgifter. Jeg troede, jeg havde påvist det,

[Aksel Larsen.]

men jeg bliver nødt til at gentage det: A-produktionen i selskabets regnskaber er belastet med renteudgifter på over 12 mill. kr. årlig, medens B-produktionen overhovedet ikke er belastet med nogen renteudgifter. Derimod har man tillagt B-produktionen alle selskabets renteindtægter. Jeg ville tro, at hvis skarpsindige folk i hovedrevisoraterne fik disse regnskaber til gennemsyn, ville de kunne påpege adskilligt i retning af, at sådan bør regnskaberne ikke stilles op.

Det er efter min mening urimeligt, at man på den måde belaster A-produktionen med alle fabrikkens renteudgifter og derimod tillægger B-produktionen alle fabrikkens renteindtægter, og det påvirker naturligvis sukkerprisen. De 5 mill. kr., man nu tillægger sukkerfabrikkerne for at garantere dem et udbytte af A-produktionen på mindst 5 pct., står fast i hele den periode, det nu drejer sig om. Det vil jeg da håbe det gør; men jeg ved også meget godt, hvordan det kommer til at gå, når de 10 år er gået. Hvis vi ikke til den tid har en handelsminister og et folketingsflertal, der kan indse, at vi bør have en helt anden ordening for sukkerfabrikkerne — hvorledes den bør være, kan i hvert fald den tidligere højtærede handelsminister læse i „Fremtidens Danmark“ — så kommer sukkerfabrikkerne og siger: nu har vi fået lov til at forøge aktiekapitalen fra 45 mill. kr. til 67½ mill. kr., men så kan de 5 mill. kr. ikke strække til til udbetaling af den dividende, vi gerne vil udbetale, og derfor må vi have noget mere, og så bliver der lagt pres på handelsministeren i den retning.

En bemærkning til har jeg til det, den højtærede minister har sagt. Han henviser til, at sukkerfabrikkerne har haft 45½ mill. kr.s fortjeneste ved rationalisering, men kun 3¼ mill. kr. heraf er udbetalt i udbytte — det er den procent om året, de har lov til at udbetale — og ca. 42 mill. kr. er indgået i fabrikkernes reservefond. Ja, det gør naturligvis fabrikkerne mere velstående, og det gør det lettere før eller senere at anvende beløbet på en eller anden måde, til udstedelse af friaktier, til bonus og jeg ved ikke, hvad fabrikkerne kan finde på, men jeg ved i hvert fald, at jo større formue fabrikkernes har, jo mere værd bliver natur-

ligvis aktierne i handel ogandel. For aktiekursen retter sig ikke blot efter den årlige dividende. Hvis denne skulle være bestemmende, vil jeg tro, at aktiekursen højst kunne være omkring pari. Den retter sig også efter, hvad aktionærene faktisk mener de ejer, og hvor meget det kan indbringe ved eventuel realisering. Når man har fået forøget reservefondens ved at lægge så meget af rationaliseringsfortjenesten derhen, så bliver sukkerfabrikkerne mere værd, så stiger aktierne, og så vil det til sin tid kunne blive dyrere for staten eventuelt at overtage sukkerfabrikkerne.

Det var det, jeg ville bemærke for at sige, at vi burde have en helt anden ordening. Sukkerfabrikkerne burde for det første ikke have haft så gunstige koncessionsbetingelser som dem, man såvel i 1950 som nu i år har givet dem, og for det andet burde sukkerproduktionen naturligvis ikke være et privatkapitalistisk foretagende, når det alligevel er staten, der skal gribe regulerende ind, sørge for, at der ikke bliver avlet for mange sukkerroer, sørge for, at aktionærene får så og så stor fortjeneste o. s. v. Så var det langt mere rimeligt, om staten overtog det, men bevares, det står ikke til debat i dag, da sukkerfabrikkerne desværre har fået en ny 10-årig koncession, i hvilken tid der formodentlig ikke kan røres ved det.

Men der er et andet spørgsmål, som må stå til debat i dag, og hvorom den højtærede minister ikke har udtalt sig. Det er spørgsmålet om den højtærede ministers beføjelser og om, hvorledes loven om en sukkerordning skal være udformet, ikke mindst med henblik på, hvad folketingets sukkerudvalg skal foretage sig. Jeg kan naturligvis ikke forlange, at den højtærede handelsminister skal have en mening om dette fiks og færdig, og jeg kan jo ikke vide, om den højtærede minister anser det for behageligt eller ikke behageligt, at han har et folketingsudvalg, som ingen indflydelse har; men efter det, der nu er sket, dels ved at den højtærede handelsminister har givet sukkerfabrikkerne en efter min opfattelse alt for urimelig gunstig koncession og blot har meddelt sukkerudvalget det til efterretning, og dels efter, at vi nu har erfaret, at den højtærede handelsminister har tiltrådt en udvidelse af sukkerfabrik-

[Aksel Larsen.]

kernes aktiekapital uden så meget som at underrette sukkerudvalget, må jeg overveje — og jeg kan måske lige så godt bebude det her — at stille forslag om ændring af loven om en sukkerordning. For enten skal folketingets sukkerudvalg have en lille smule indflydelse på administrationen af loven, eller også skal det ophæves.

Handelsministeren (Bawnsgaard): Jeg har ikke meget at tilføje, men jeg må indrømme det ærede medlem, at jeg skylder ham et svar på det direkte spørgsmål om min stilling til sukkerudvalget. Jeg har ganske rigtigt, som det ærede medlem sagde, ikke nogen fiks og færdig opfattelse af, hvad der er den helt rigtige ordning, men det er da helt klart, at selve sukkerloven med beføjelserne til sukkerudvalget og beføjelserne til handelsministeren er jeg til enhver tid villig til at diskutere. Om jeg er glad for beføjelserne? Nej, det er egentlig ikke særlig rart at skulle være den, der står med det formelle ansvar for, at sukkeret stiger 20 øre, så hvis jeg kunne dele det med det ærede medlem, var det såmænd meget rart. Men, all right, jeg forstår, at vi kommer til at beskæftige os med det, og det skal jeg som sagt ikke indvende noget imod.

Jeg må for en ordens skyld sige, at hvis det ærede medlem vil fastholde, at de forhold, han har nævnt, har indflydelse på sukkerprisen, så kan det kun være rigtigt, hvis vi havde en anden ordning; men det har vi ikke. Det er klart, at man kan diskutere en anden ordning; det er blot ikke hensigtsmæssigt nu, fordi den gældende overenskomst løber i 10 år. Men jeg kan ikke lade være med at understrege, at hvis man skal ind på det ærede medlems tankegang, på det, han var inde på i første omgang, da han sagde, at man kunne ikke lade være med at forestille sig, hvad der ville ske, hvis vi importerede sukker til verdensmarkedspris, så må man gøre sig klart, at gør vi det, er det ensbetydende med, at vi ikke har nogen sukkerproduktion her i landet. Og så skal man sige det klart både til de landmænd, der dyrker sukkerroer, og de mennesker, der er beskæftiget med at producere sukker, at det er det,

man vil. Det er jo ikke det, der normalt svarer til det ærede medlems indstilling over for dansk industri og dansk produktion, men man har selvfølgelig lov til at have en anden opfattelse på et bestemt område.

Jeg vil til sidst sige om verdensmarkedsprisen, at under normale forhold er verdensmarkedsprisen for sukkeret lavere end vor produktionspris her i landet, men det var ikke således, da vi havde krig. Det er i øvrigt ikke således, når der er særlige krisesituationer. Under Koreakrigen opnåede vi store fortjenester ved eksport af sukker, og Suezkrisen bevirkede, at vi i 1957 kunne sælge sukker til priser helt op til 1 kr. 30 øre pr. kg. I de følgende år er verdensmarkedsprisen faldet stærkt og har i de sidste måneder ligget på et niveau omkring 60 øre. Men det er, som det ærede medlem selv rigtigt sagde, en fikseret pris; den fortæller intet om den reelle produktionspris for det pågældende sukker.

(Kort bemærkning).

Forespørgeren (Aksel Larsen): Hvis den højtærede minister har opfattet det sådan, at jeg har gjort mig til talsmand for, at sukkerproduktionen i Danmark skulle nedlægges, så har han misforstået mig. Det er derimod min opfattelse, at man kunne fremstille sukkeret og sælge det til forbrugerne til en adskilligt billigere pris end den nu gældende, hvis vi havde en anden ordning med sukkerfabrikkerne.

Hvad den anden ordning angår, er det ikke sådan, at man ikke vil kunne røre ved sukkerprisen uden at få den anden ordning. Jeg ville tro, at hvis man satte virkelig regnskabskyndige til at gennemgå sukkerfabrikernes regnskab, ville de komme til det resultat, at det er fuldkommen urimeligt, at man belaster A-produktionen og dermed sukkerprisen med 12 mill. kr. i renteudgifter og overhovedet ikke belaster den såkaldte B-produktion med nogen som helst renteudgifter og heller ikke belaster den med nogen som helst afskrivninger, men lader alle afskrivninger ligge på A-produktionen. Jeg ville tro, at kyndige revisorer ville finde ud af, at det også er urimeligt, at alle renteindtægter bogføres under B-produktionen og ingen renteindtægter bog-

[Aksel Larsen.]

føres under A-produktionen. Det er så store summer, det her drejer sig om, at jeg tror, at alene ved at kigge alvorligt på dette område — og det mener jeg for øvrigt den højtærede handelsminister har kompetence til — ville man kunne opnå en ikke ringe reduktion i sukkerprisen.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Ib Thyregod har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for Grønland at stille følgende spørgsmål:

„Hvor vidt agter ministeren at tage initiativ til, at der foretages og offentliggøres målinger af radioaktiviteten i Grønland tilsvarende dem, som foretages for den øvrige del af Danmark, og hvilke skridt agter ministeren i øvrigt at tage med henblik på sikring af den grønlandske befolkning på længere sigt?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førskommende spørgetid.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om sundhedskontrol med planteskoleplanter har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 9. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af grundbeløb, lommepenge og indtægtsgrænser for børnetillæg, fradragsregler ved pensionsberegning m. m.).

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om forhøjelse af grundbeløb og indtægtsgrænser for børnetillæg, fradragsregler ved pensionsberegning m. m.).

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bortfald af midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om en særlig ydelse til invalide-, folke- og enkepensionister.

Mødet hævet kl. 16²⁰.

20. møde.

Torsdag den 9. november kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af grundbeløb, lommepenge og indtægtsgrænser for børnetillæg, fradragsregler ved pensionsberegning m. m.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 249, fremsættelsen i tidenden sp. 664).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om forhøjelse af grundbeløb og indtægtsgrænser for børnetillæg, fradragsregler ved pensionsberegning m. m.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 259, fremsættelsen i tidenden sp. 664).

Første behandling af forslag til lov om bortfald af midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 263, fremsættelsen i tidenden sp. 664).

Første behandling af forslag til lov om en særlig ydelse til invalide-, folke- og enkepensionister.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 265, fremsættelsen i tidenden sp. 664).

Lovforslagene sættes til forhandling.